ACTIVITATEA MIJLOCAȘILOR

LA DIMENSIUNILE FOTBALULUI MODERN

Atunci cînd analizăm desfășurarea unui joc de fotbal (sau chiar cînd în mod obișnuit nu există o astfel de preocupare, ci numai interesul firesc pentru a urmări spectacolul sportiv), atenția se îndreaptă cu precădere asupra zonelor de teren din fața celor două porți, unde urmează să aibă loc deznodămîntul acțiunilor întreprinse, ceea ce de fapt reprezintă rațiunea întregii activități a jucătorilor în teren.

Încleștarea de forțe dintre apărători și atacanți, pe ultima linie defensivă constituie, prin caracterul său decisiv ca și prin varietatea schimbărilor de situație, elementul major al luptei sportive, care estompează de cele mai multe ori acțiunile desfășurate în restul terenului de joc.

Cu toate acestea însă, activitatea din zonele de finalizare nu poate fi izolată în spațiu și nici socotită ca independentă față de joc în ansamblul său. Ea este indisolubil legată de cîmpul de pregătire și prelucrare a acțiunilor, reprezentat în primul rînd de mijlocul terenului care, sub acest raport, constituie un adevărat șantier de creație-construcție. Aici își desfășoară ponderea activității mijlocașii, „jucătorii piston", cei cărora le revine sarcina legăturii permanente între atac și apărare, precum și a sprijinului activ al acestor două compartimente ale echipei. Activînd în cadrul unei raze mari de acțiune și realizînd, prin sarcinile lor specifice, construcția jocului la mijlocul terenului, mijlocașii — indiferent de varianta adoptată în așezare — constituie elemente de bază ale sistemului cu patru fundași, fapt care pretinde din partea lor calități deosebite, ca și o muncă neobosită și eficace.

De regulă, în cadrul echipei, mijlocașii își delimitează sarcinile, ajungînd pînă la o anumită specializare, grație cărora, unul din ei — apărător de meserie și acționînd pe poziții mai retrase — va îndeplini misiunea de legătură între eșalonul din fund și cel din față; celălalt — rezultat din reprofilarea vechiului inter — va avea rolul de sprijin, participînd mai activ la acțiunile ofensive. „Specializarea", în cadrul liniei mediane, unde poate acționa și un al treilea mijlocaș cu rolul de coordonator, trebuie înțeleasă însă la dimensiunile reale ale jocului. În funcție de situația în teren și de posibilitățile jucătorilor, rolurile se pot schimba alternativ și se pot chiar identifica la un moment dat, fie în acțiunile de apărare, fie în cele de atac, cu condiția restabilirii, la nevoie, și a menținerii în continuare a echilibrului echipei în joc.

EXECUȚII TEHNICO-TACTICE / JUCĂTORI	ÎN APĂRARE				ÎN ATAC								TOTAL ALERGĂRI		
	ALERGĂRI	SĂRITURI	INTERCEPȚII	DEPOSEDĂRI	PRELUĂRI BUNE	PRELUĂRI GREȘ.	MIȘCĂRI ÎNȘELĂT.	CONDUCERI	ALERG. FĂRĂ MINGE	PASE BUNE	PASE GREȘ.	ARUNC. MARGINE	APĂRARE	ATAC	TOTAL
Ion DINU	84	3	20	5	30	5	9	16	110	35	10	2	84	126	210
Vasile NEGREA	114	6	16	11	21	5	7	12	64	28	8	1	114	76	190
F. BEKENBAUER	115	10	15	10	17	—	18	20	100	42	1	—	115	120	235

TABELUL 1

Criterii obiective pentru determinarea activității în teren a mijlocașilor

Este neîndoielnic faptul că activitatea mijlocașilor este foarte complexă și că, în pofida neputinței de a o evidenția întotdeauna cu ușurință și în mod concret, ea influențează, în mare măsură, valoarea jocului prestat și contribuie, de cele mai multe ori, chiar la stabilirea rezultatului întîlnirii.

Primul criteriu care ne poate orienta asupra activității în teren a mijlocașilor, este cel **cantitativ**, reprezentînd volumul muncii depuse și exprimat prin numărul de execuții tehnico-tactice realizate în joc. În exemplul de mai jos, jucătorul NEGREA — mijlocaș de legătură și DINU (Rapid) — mijlocaș de sprijin, au fost înregistrați fiecare în cîte patru jocuri, iar activitatea lor înscrisă cifric, în medie, a fost comparată cu aceea a celebrului internațional vest-german BECKENBAUER, etalon valoric ocazional, considerat mijlocașul modern ideal.

Datele de mai sus — în afara faptului că încearcă să prezinte o imagine orientativă asupra modului de acțiune al mijlocașilor sub aspect cantitativ — pot duce și la unele concluzii privind specializarea acestora în cadrul sistemului cu patru fundași. Astfel:

— activitatea celor doi mijlocași români analizați, este repartizată pe acțiuni de apărare și atac în mod diferențiat, în funcție de modul de delimitare a sarcinilor și de replica adversarului. De regulă, mijlocașii noștri de legătură acționează între 65—55% în apărare (Negrea: 60%) și 35—45% în atac. În schimb, mijlocașii de sprijin, avînd un profil ofensiv, acționează între 65—55% în atac (Dinu 60%) și 35—45% în apărare, adică în proporții exact inverse, față de cele menționate la mijlocașii defensivi, ceea ce scoate în evidență faptul că, în concepția de organizare a jocului echipelor noastre, cele două posturi adiacente se completează în chip armonios în cadrul aceluiași compartiment;

— dinamica diferențiată din jocul mijlocașilor noștri, se repercutează în mod direct asupra volumului activității totale desfășurate în teren, aceasta apărînd la rîndul ei, mai mult sau mai puțin diferențiată — de regulă însă în favoarea mijlocașului de sprijin — ale cărui acțiuni se desfășoară pe o arie mai mare.

Trebuie remarcat faptul că, în timp ce jocul mijlocașilor de legătură cuprinde cu preponderență elemente tactice specifice apărării (deposedări, intercepții, marcaj strict etc.) jocul mijlocașilor de sprijin este axat mai mult pe elemente de atac (conducere, mișcări înșelătoare, combinații tactice etc.). Acest lucru nu exclude însă posibilitatea inițierii și desfășurării unor acțiuni individuale și nici pe aceea a participării, în fazele de finalizare, a celor doi mijlocași atunci cînd situația jocului o permite.

Privind tabloul activității sub aspectul său cantitativ, nu trebuie trecut cu vederea faptul că datele obținute de Bekenbauer în jocul România — R.F.G. sînt superioare celor obținute de mijlocașii noștri, atît în ceea ce privește volumul activității totale desfășurate în teren, cît mai ales în ceea ce privește repartiția lor procentuală, aproape simetrică, pe acțiuni de atac și apărare, elemente care caracterizează tipul mijlocașului modern, către care ar trebui să tindem.

Cel de-al doilea criteriu de analiză și apreciere a activității mijlocașilor în teren este cel al **calității**, exprimat prin diversitatea acțiunilor întreprinse și aportul real al jucătorului respectiv în desfășurarea jocului.

O primă constatare poate fi făcută chiar pe marginea datelor din tabelul Nr. 1, care ne indică sub formă de raport, calitatea execuțiilor tehnice (preluări — pase) și care scoate în evidență atît lipsurile aproape cronice ale jucătorilor noștri, cît și valoarea ridicată a termenului de comparație, ales în persoana lui Beckenbauer.

Activitatea mijlocașilor nu poate fi apreciată obiectiv dacă nu se ține seama și de contribuția lor efectivă în jocul echipei, de ceea ce au realizat în mod concret în mișcarea lor în teren și prin executarea elementelor tehnico-tactice.

Acest lucru poate fi determinat cu o mai mare exactitate din interpretarea datelor înscrise în tabelul Nr. 2.

Imaginea activității desfășurată de mijlocași apare — prin aceste completări — în mod indiscutabil mai bine conturată, mai aproape de realitate. Concluziile care se desprind din interpretarea datelor de mai sus, confirmă în general pe cele rezultate din analiza elementelor din primul tabel, în special în ceea ce privește specializarea impusă celor doi mijlocași în cadrul echipei.

Este important de reținut faptul că, indiferent de sarcinile care delimitează modul de acțiune al celor doi mijlocași, amîndoi trebuie să fie în măsură a rezolva cu promptitudine atît probleme de apărare, pînă la cele de ultimă instanță, cît și probleme de atac pînă la înscrierea golului. Exemplele mijlocașului defensiv Negrea, autor a două goluri, cît și acela al mijlocașului ofensiv Dinu, care salvează poarta echipei din situații critice, sînt cît se poate de elocvente. Media unor astfel de situații este însă destul de scăzută la echipele noastre și de aceea se impune o îmbunătățire a acestui mod de acțiune decisiv al mijlocașilor în atac și apărare.

	ACTIVITATEA DESFĂȘURATĂ	DINU (MEDIA ÎN 4 JOCURI)	NEGREA (MEDIA ÎN 4 JOCURI)	BEKENBAUER ÎN JOCUL ROMÂNIA-R.F.G.
ÎN APĂRARE	1. NEUTRALIZAREA ADVERSARULUI DIRECT	PARȚIAL	DA	PARȚIAL
	2. ATACURI ADVERSE RESPINSE:	21	34	38
	— individual	13	20	18
	— colectiv	8	14	20
	3. SITUAȚII DE GOL REZOLVATE	2	3	4
ÎN ATAC	1. PASE DISTRIBUITE:	35	28	42
	— în pregătirea atacului	30	26	36
	— în finalizare - decisive	5	2	6
	2. ACȚIUNI DE ATAC ÎNTREPRINSE:	21	7	16
	— individual	2	1	2
	— colectiv	19	6	14
	3. LOVITURI LA POARTĂ:	8	10	2
	— în afara spațiului porții	4	6	1
	— pe spațiul porții	3	2	1
	— goluri realizate	1	2	—

TABELUL 2

Conținutul real al jocului mijlocașilor

Analiza activității în teren a mijlocașilor, efectuată în baza unor astfel de elemente concrete, dă posibilitatea definirii conținutului jocului acestora în limitele sistemului cu patru fundași și, în același timp, determină modelarea procesului de instruire-educare. Important este ca antrenorul să cunoască cît mai real modul de acțiune al jucătorilor — în cazul de față: al mijlocașilor — chiar pe baza unor date mai sumare și după aceea să caute să pună de acord posibilitățile maxime ale acestora cu cerințele jocului modern. Corelația dintre joc și antrenament impune o anumită dirijare a pregătirii către ceea ce reprezintă specific în modul de acțiune al mijlocașilor. Este firesc ca perfecționarea elementelor tehnico-tactice, în primul rînd, să corespundă unor necesități de ordin practic. Astfel, **mijlocașul de legătură**, acționînd de regulă mai lipit de propria sa apărare, este obligat să posede o tehnică corectă și eficace a deposedării și a marcajului în toate formele sale, să evite driblingul în treimea proprie, să folosească pasa medie și lungă în vederea dezvoltării cu rapiditate și în adîncime a acțiunii după preluarea inițiativei. Așezarea sa în teren trebuie să țină seama în permanență de situația adversarului (fără însă a omite perspectiva participării sale în atac, atunci cînd se întrevede posibilitatea finalizării).

Privilegiat, oarecum, de o așezare mai avansată în cîmpul de joc, **mijlocașul de sprijin** nu trebuie să minimalizeze importanța obligațiilor sale de apărător. Sarcinile pe care le are de îndeplinit îl obligă să-și adapteze în mod corespunzător jocul, pentru a participa cu eficiență, atît la acțiuni de apărare cît și de atac. Volumul mare de muncă pe care îl are de efectuat, pretinde un consum mai rațional de energie, în special sub raportul deplasărilor în teren. Repertoriul său tehnico-tactic bogat, scoate mai pregnant în evidență activitatea mijlocașului de sprijin, iar participarea sa la acțiuni de o mare diversitate îi oferă prilejul să controleze jocul în cea mai mare parte a desfășurării sale. Asta în timp ce prezența colegului său de linie în acțiunile de finalizare este, în mod obișnuit, mai puțin frecventă. Datorită unor măsuri de siguranță a apărării, intercalarea în dispozitivul ofensiv al mijlocașului de sprijin are o pondere superioară în activitatea acestuia, ca urmare a asigurării unui raport de forțe corespunzător în vederea realizării atacului.

Ceea ce socotesc că este foarte important de reținut, e faptul că, în condițiile jocului modern, „specializarea" mijlocașilor nu trebuie înțeleasă în sensul strict al cuvîntului. Ideal ar fi ca acești jucători să stăpînească în egală măsură mijloacele de acțiune și pentru atac și pentru apărare, iar activitatea lor să fie selectată de situația reală de pe teren și în funcție de raportul de forțe existent la un moment dat.

Această tendință de simetrie în posibilitățile și modul de acțiune al mijlocașilor ar corespunde mai bine rolului complex care le revine acestora și, de aceea, paralel cu activitatea de perfecționare a procedeelor corespunzătoare sarcinilor specifice, atenția în pregătire trebuie îndreptată și asupra îmbunătățirii continue a potențialului fizic și tehnic în general și în mod deosebit asupra vitezei de deplasare, rezistenței și executării loviturilor la poartă. În acest fel mijlocașul va putea devansa adversarul în orice împrejurare și va fi în măsură să revină cu promptitudine și siguranță, ori de cîte ori a pierdut inițiativa în lupta directă cu aceasta.

Sistemul cu patru fundași prezintă multiple posibilități pentru dispunerea și modul de acțiune al jucătorilor atît în funcție de calitățile și posibilitățile acestora, cît și în raport de concepția de joc a antrenorului. Analizînd activitatea liniei de mijloc în alcătuirea sa clasică, cu doi jucători, nu am nesocotit de fel posibilitatea variantei în care ar acționa și un al treilea mijlocaș, formulă cu o așezare mai echilibrată a forțelor și cu ajutorul căreia se poate controla mai bine mijlocul terenului.

Cel de-al treilea mijlocaș — la origină unul din înaintașii centrali adus pe poziții mai retrase pentru a acționa ca coordonator de joc — este de fapt tot atacant, atît prin prisma sarcinilor ce-i revin, cît și a ponderii activității pe care o desfășoară. Încadrat de ceilalți doi mijlocași și formînd împreună cu ei o linie mediană de atac-apărare, acesta tinde să modifice proporțiile participării lor la acțiunile ofensive și defensive în condițiile menținerii — totuși — a unui perfect echilibru în joc. Varianta cu trei mijlocași asigură astfel o mai bună eșalonare a forțelor în teren și, prin aceasta, condiții pentru repartizarea activității mai aproape de nevoile jocului, putîndu-se realiza o mai judicioasă dozare a efortului și oportunitatea în desfășurarea acțiunii. De regulă, situația repartiției activității, în medie, pe acțiuni de atac și apărare a celor trei mijlocași, se prezintă astfel:

— mijlocașul de legătură: 35% în atac și 65% în apărare;

— mijlocașul coordonator: 65% în atac și 35% în apărare;

— mijlocașul de sprijin: 50% în atac și 50% în apărare.

Aprecierea activității liniei de mijloc trebuie făcută, și în acest caz, tot pe baza criteriului cantitativ-calitativ anunțat anterior, acesta fiind în măsură să determine cît mai aproape de realitate contribuția efectivă în joc a fiecăruia din componenții ei.

În loc de concluzie, o precizare și o părere.

Este greu să apreciezi și să notezi cu certă obiectivitate activitatea unui jucător (și în special a unui mijlocaș) numai pe baza observării jocului ca pe un simplu spectacol sportiv, după cum este practic imposibil să determini, de unul singur, pentru întreaga echipă, toate datele acestei activități sub forma analitico-statistică. Este cît se poate de evident că aceasta din urmă elimină erorile și poate stabili cu multă precizie evoluția reală a unui jucător, lucru care trebuie să intereseze în mod deosebit pe orice antrenor. Acesta poate întocmi, cu ocazia fiecărei întîlniri, una-două fișe individuale, alegînd ca subiecte de analiză pe jucătorii ale căror comportări contradictorii nu au fost suficient dimensionate cu ajutorul altor metode. Repetarea în timp a procedeului de mai sus, creează antrenorului posibilitatea acumulării la un moment dat a unor date prețioase de analiză, dar contribuie și la formarea unor deprinderi în determinarea cît mai reală a activității în teren a jucătorilor.

MIHAI IONESCU
antrenor la Steaua-București